

Индекс № 4071

ҚарДУ ХАБАРЛАРИ

Махсус сон (63)/2023

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ,
ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ
ҚАРШИ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАҲРИРИЯТ ҲАЙЪАТИ:

Бош муҳаррир:

проф. Набиев Д.Х.

Бош муҳаррир ўринбосари

ф.-м.ф.д. Бекпўлатов И.Р.

Масъул котиб

проф. Жумаев Т.Ж.

Таҳририят ҳайъати аъзолари:

проф. Баҳриддинова Б.М.

проф. Бўриев О.Б.

проф. Ёзиев Л.Ё.

проф. Жабборов А.М.

проф. Жумаев Т.Ж.

ф.-м.ф.д. Имомов А.

к.ф.д. Камолов Л.С.

проф. Кучбоев А.Э.

проф. Менглиев Б.Р.

проф. Нормуродов. М.Т.

проф. Нурманов С.Э.

проф. Очилов А.О.

ф.ф.д. Тожиева Г.Н.

проф. Тўраев Д.Т.

проф. Умирзаков Б.Е.

проф. Хайриддинов Б.Х.

ф.-м.ф.д. Холмуродов А.Э.

проф. Чориев С.А.

проф. Шодиев Р.Д.

ф.ф.д. Шодмонов Н.Н.

проф. Эркаев А.П.

ф.ф.д. Эрназарова Г.Х.

проф. Эшов Б.Ж.

проф. Курбонов Ш.Қ.

проф. Қўйлиев Б.

проф. Ҳакимов Н.Х.

п.ф.д. Орипова Н.Х.

доц. Рўзиев Б.Х.

доц. Холмирзаев Н.С.

доц. Эшқораева Н.

доц. Ҳамраева Ё.Н.

**Журнал 2009 йилда
ташқил этилган**

Манзилимиз:

180003, Қарши, Кўчабоғ, 17.

Қарши давлат университети,

Бош бино.

Тел.: (97) 385-33-73, (99) 056-33-14,

web-sayt: xabarlar.qarshidu.uz

E-mail: qarduxj@umail.uz

Telegram: t.me/Qardu_xabarlari

6/2(62) 2023
Ноябрь–декабрь

ҚарДУ ХАБАРЛАРИ

Илмий-назарий, услубий журнал

Ижтимоий-гуманитар
фанлар

Муассис: Қарши давлат
университети

**Журнал Қашқадарё вилояти
Матбуот ва ахборот бошқармаси
томонидан 17.09.2010 йилда
№ 14–061 рақамли гувоҳнома
билан қайта рўйхатдан ўтган.**

Мусаххихлар:

М.Набиева

З.Кенжаева

Ж.Буранова

Б.Турсунбоев

Саҳифаловчи

Я.Жумаев

Навбатчи

Т.Жумаев

Техник муҳаррир

М.Раҳматов

Журнал Ўзбекистон
Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
хузуридаги Олий аттестация
комиссияси Раёсатининг қарорлари
билан *физика-математика, кимё,
биология, тарих, фалсафа,
сиёсатишунослик, филология,
педагогика-психологи ва иқтисод*
фанлари бўйича докторлик
диссертациялари асосий илмий
натижаларини чоп этиш тавсия
этилган илмий нашрлар рўйхатига
киритилган

**Йилига 6 марта
чоп этилади**

Журналдан олинган материалларга
“ҚарДУ хабарлари” журналидан
олинди”, деган ҳавола берилиши
шарт.

Муаллифлардан келган қўлёзма
материаллар эгаларига
қайтарилмайди.

МУНДАРИЖА

ТАРИХ	
Davletov S.R., Matyoqubov A.E. Markaziy Osiyoda milliy-hududiy chegaralanishni amalga oshirishda O'rta Osiyo byurosining faoliyati.....	4
Турдиалиев Ж. Илк ўрта асрларда Суғдда таълим ва тарбия масалалари.....	7
Каримов Б.Э. “Шоҳнома” – халқ заковати ва жасоратига қўйилган назмий ҳайкал...	13
Холлиев А.Г. XVI – XVIII асрларда рус-инглиз савдо алоқаларининг оёққа туриши ва ривожланиши.....	21
Джураева С.Н. Совет йилларида Тошкент маданий объектларининг тарихий таҳлили.....	27
Narziyeva M. Turkiston qishloq xo'jaligi sohasidagi uyushma va jamiyatlar tarixidan (XIX asr oxiri – XX asr boshlari).....	31
Хасанова М. Архитектурные памятники города Наманган и история их охраны и сохранения.....	34
Narmanov F.A. XX asrning 30–50-yillarida tarix fani o'quv dasturlari va uning mazmuni haqida.....	38
Raximov N. Sh. Mustaqillik yillari tarixshunosligida Xorazmda Sovet hokimiyati o'rnatilishi masalasi: munosabat va talqinlar.....	41
Ахмедова З. XIX аср иккинчи ярми – XX аср бошларида Самарқанд вилояти демографик жараёнларида оила ва никоҳ муносабатлари.....	45
Халимметова Р., Менглиев Г. Ветеринария тарихига бир назар.....	50
Ирисқулов Б.Ж. Туркистон генерал-губернаторлиги бюджетининг қишлоқ хўжалиги соҳасига сарфланиши тарихидан.....	56
Аширов В.И. Эркин индустриал зона-иқтисодий тараққиётнинг муҳим қафолати.....	58
Yuldasheva G.K. Farg'ona vodiysiga uyg'urlar migratsiyasi.....	64
ФАЛСАФА	
Рахмонова Н.Т. Жамият маънавий барқарорлиги, унинг мазмуни ва асосий мезонлари.....	68
Yazdonov Z. Sh. Qalandariylik va uning inson, jamiyat tizimidagi o'rni.....	71
Tog'ayev N.E. Ma'rifatli jamiyat barpo etishda intellektual salohiyatli yoshlarning tutgan o'rni.....	76
Юлдашев Б.Э. Ижтимоий мобиллик ва касбий мобиллик даражасининг замонавий раҳбар ижтимоий қиёфасини юксалтиришдаги аҳамияти.....	79
Тўраева А. Абдурауф Фитрат фалсафасида оила муаммолари.....	84
Atavullayev M.A. Ijtimoiy davlatning shakllanishida demokratizm va konstitutsionalizm tamoyillari.....	87
Ниязов С.С. Экоэстетик тафаккурнинг гносеологик жиҳати ва праксиологик қиймати.....	91
Худойбердиев Д. Истеъмолчи ҳуқуқларининг муҳим жиҳатлари.....	96
Turabova S.K. Intellektual fenomen sifatida bahs-munozaraning rivojlanish diaxronikasi.....	99
Тешаев Н.Н. Фуқаролик жамият ривожланишининг маънавий омиллари ва мафкуравий тамойилларининг намоён бўлиш хусусиятлари.....	102
Samanova Sh.B. Insonni tabiatdan begonalashuvi tushunchasining mohiyati.....	106
Axmedova D.S. Etikaning zamonaviy muammolari.....	110
Do'styorova S.N. Yangi O'zbekiston davlat siyosatida yoshlar manfaatlarining ustuvorligi.....	113
Vaxobova M.A. Yangi O'zbekistonda oliy ta'limni baynalminallashtirish jarayonlari.....	

qaratiladi. Qalandar deganda aynan shu davrga xos kishilar tasavvur qilinadi. Ammo tarixda haqiqiy qalandarlar ham yashagani va jamiyatning e'tiborli kishilari bo'lganlarini inkor qilib bo'lmaydi. Ularning maxsus xatti-harakatlari, yamoq kiyimlari faqirlik belgisi sifatida hamda qalandarlarga xos alomat sifatida qabul qilingan.

Qalandarlarning talabchanligi haqiqat uchun kurashish edi, riyozati esa xonaqoh va ko'cha-ko'ylarda qalandarona qo'shiqlar vositasida o'z ifodasini topgan. Qo'shiqlar mazmuni asosan diniy tasavvufiy bo'lgan va bu ish tasavvuf g'oyalarning targ'ib-tashviqi uchun ishlab chiqilgan, qalandarlar ma'lum g'oyalarga moslashtirilgan bir tadbirga aylangan edi. Darvesh va qalandarning xalq orasidagi faoliyati oddiy tilanchiliklardan farq qilib, ular she'r va qasidalar o'qish vositalari tufayli tasavvuf ta'limotining yoyilishiga va uni manzur etishga yordam berardilar, so'fiylik tariqatini ommalashtirardilar, aholini tariqatga jalb etardilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, Markaziy Osiyoda faoliyat olib borgan tariqatlar o'z davrida tadrijiylik bosqichlarini bosib o'tgan. Hatto amaliy jihatdan bir-birini to'ldirish holatlari ham kuzatilgan. Davriy jihatdan vazifasini o'tagan tariqat boshqa tariqatga o'z o'rnini bo'shatib bergan. Ayrimlari esa, boshqasiga qo'shib ketgan. Qalandariylar Markaziy Osiyoda dastlab paydo bo'lish jarayonida o'z g'oyalari xalqdan pinhon tutganlari bois ularni tushunish qiyin bo'lgan. Ular uchun xalqning hurmati va e'tibori illat hisoblangan. Ular ko'proq malomat topishga intilganlar buni Alloh bilan yakka qolish usullaridan biri, deb bilganlar. Xolislik tamoyiliga putur yetkazmasligi uchun solih amallarini yashirib kelganlar. Oqibatda qalandarlik hayot tarzini dastur qilib olgan darveshlar, adabiyotda qo'llaniladigan majoziy obrazga qahramon qalandarlar va sof e'tiqodga ega mumtoz qalandarlar haqidagi ma'lumotlar bir-biriga qo'shib ketgan. Natijada, qalandariylik muammolari yuzaga kelgan. Qalandariylik jamiyatning turli qatlamlarida, jumladan, shariat va tasavvuf vakillari orasida avj olgan riyo, hashamatga berilish kabi illatlardan norozilikning ifodasi sifatida paydo bo'lgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sadettin Kocatürk, "Kalenderiyye Tarikati ve Hatibi Fârisi'nin Kalendernâmesi", İran Şehinşahlığı'nın 2500. Kuruluş Yıldönümüne Armağan, – İstanbul 1971, – S. 223.
2. Ислам: энциклопедический словарь. – М.: Наука, 1991. – С. 129.
3. Turk ansiklopedisi. Maarif Basimevi. Ankara. 1974. – Cilt.21. – S. 351
4. Тримингэм Дж.С. Суфийские ордены в исламе. – М.: Наука, 1989. – С. 277.
5. Ўзбекистонда ижтимоий-фалсафий фикрлар тарихидан лавҳалар. Академик Хайруллаев М.М. таҳрири остида. – Тошкент, 1995. – Б. 103-104.
6. Фахрулдин Али Сафий. Раҳоҳот айну-л-ҳаёт. Худойберган Бекмуҳаммад таржимаси. – Тошкент: Абу Али Ибн Сино, 2004. – Б. 22.
7. Қодиров М. Марказий Осиё, Яқин ва Ўрта Шарқнинг фалсафий тафаккури. – Тошкент: Тош ДШИ, 2010. – Б. 162.

Nashrga prof. S. Choriyev tavsiya etgan

MA'RIFATLI JAMIYAT BARPO ETISHDA INTELLEKTUAL SALOHİYATLI YOSHLARNING TUTGAN O'RNI

Tog'ayev N.E. (SamDU)

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi globallashuv asrida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy hamda ma'naviy sohadagi demokratik islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsadlardan biri O'zbekistonni yuksak ma'naviyat hamda madaniyatga ega bo'lgan, erkin va baxtli insonlar yashaydigan ma'rifatli jamiyatga aylantirish masalalari bayon etilgan. Shu bilan birgalikda yangi O'zbekistonda ma'rifatli jamiyat barpo etishda milliy qadriyatlarimiz hamda boy tarixiy madaniyatimizga tayangan holda zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan mustahkamlangan intellektual salohiyatga ega yoshlarimizni tarbiyalashimiz lozim ekanligi yoritib berilgan.

Tayanch so'zlar: *ma'rifatli jamiyat, yangi O'zbekiston, yoshlar, dunyoqarash, tafakkur, intellektual salohiyat, tinchlik, farovonlik, ijtimoiy taraqqiyot.*

РОЛЬ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО СПОСОБНОЙ МОЛОДЕЖИ В ПОСТРОЕНИИ ПРОСВЕТИТЕЛЬСКОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация. Статья рассматривает одну из главных целей демократических реформ в Узбекистане – превращение страны в просветительское общество с высокой духовностью и культурой, где люди являются свободными и счастливыми. В контексте современной эпохи глобализации особое внимание уделяется воспитанию молодежи с интеллектуальным потенциалом, обладающей современными знаниями и навыками, основываясь на национальных ценностях и богатой исторической культуре.

Ключевые слова: просветительское общество, Новый Узбекистан, молодежь, мировоззрение, мышление, интеллектуальный потенциал, мир, процветание, социальное развитие.

THE ROLE OF INTELLECTUALLY CAPABLE YOUTH IN BUILDING ENLIGHTENMENT SOCIETY

Annotation. The article considers one of the main goals of democratic reforms in Uzbekistan - the transformation of the country into an enlightenment society with high spirituality and culture, where people are free and happy. In the context of the modern era of globalization, special attention is paid to educating young people with intellectual potential, possessing modern knowledge and skills, based on national values and rich historical culture.

Keywords: enlightenment society, New Uzbekistan, youth, worldview, thinking, intellectual potential, peace, prosperity, social development.

Bugungi globallashuv asrida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy hamda ma'naviy sohadagi demokratik islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsadlardan biri O'zbekistonni yuksak ma'naviyat hamda madaniyatga ega bo'lgan, erkin va baxtli insonlar yashaydigan ma'rifatli jamiyatga aylantirishdir. Mana shunday oldimizga qo'ygan ulkan maqsadlarga erishishimiz, ya'ni O'zbekistonda ma'rifatli jamiyatni barpo etish har birimizga bog'liq bo'lgan eng asosiy masalalardan biridir. Avvalo, buning uchun barchamiz bunyod etilayotgan yangi O'zbekistonda ma'rifatli jamiyatimizga munosib bo'lish uchun milliy qadriyatlarimiz hamda boy tarixiy madaniyatimizga tayangan holda zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan mustahkamlangan intellektual salohiyatga ega yoshlarimizni tarbiyalashimiz lozim. Hozirda ilm-ma'rifatga asoslangan Yangi O'zbekistonda ma'rifatli jamiyat barpo etish uchun barcha kuch va imkoniyatlarimizni safarbar etmoqdamiz.

Bugungi kunda yoshlarning yuksak ma'naviyatga erishuvini ta'minlash, barkamol avlodni tarbiyalab voyaga yetkazish, ijtimoiy taraqqiyot jarayonida har tomonlama kamol topgan insonni shakllantirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan hamda intellektual salohiyatli yoshlarni voyaga yetkazishdir. Shunday maqsadni ko'zlangan ko'pmillatli O'zbekistonda bir maqsad sari intilish, yoshlarning kelajagini o'ylash, fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda yoshlarning o'rni va ularda zamonaviy dunyoqarashni shakllantirish hamda rivojlantirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Bu haqda Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev "Bizning havas qilsa arziydigan buyuk tariximiz bor. Havas qilsa arziydigan ulug' ajdodlarimiz bor. Havas qilsa arziydigan beqiyos boyliklarimiz bor. Va ishonaman xudo xohlasa havas qilsa arziydigan buyuk kelajagimiz ham bo'ladi"¹ – deb ta'kidlaydilar.

XXI asr boshqa davlatlar singari O'zbekistonning ham oldiga yechimini topishi zarur bo'lgan bir qator muammolarni qo'ydi. Bu muammolarning yechimi bevosita yoshlar tarbiyasi bilan chambarchas bog'langan bo'lib, yoshlar ertangi kunning yaratuvchilari sifatida o'zlarining milliy davlatchiligi tarixini chuqur anglab yetishi, o'z qalblarida vatanparvarlik tuyg'ularini barq urdirib yashashlari lozim. Shu boisdan, „hozirgi kunda yangicha tafakkurlash, ijodiy fikrlash, yuksak ma'naviyatli kishilarni tayyorlash jamiyatimiz oldida turgan eng dolzarb muammolar turkumiga kiradi. Biz kelajagi buyuk mustaqil davlatni barpo etayotirmiz. Shunday ekan, mana shu olijanob maqsadimizning mohiyati, unga erishishimiz yo'llari nimadan iborat ekanligini har bir fuqaroning ongiga, uning qalbiga singdirib, tafakkurlash madaniyatini, bunyodkorlik faoliyatini takomillashtirishimiz zarur“².

¹ Мирзиёев Ш.М. Озод ва обод ватанинг баркамол фарзандлари // Миллий тараққиёт йўлимишни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. Т. 1. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – 415 б.

² Рустамова М. Ёшларда янги тафаккур маданиятини шакллантиришнинг фалсафий жиҳатлари. – Тошкент: Меҳнат, 2000. – Б. 10.

Mustaqillik yillarida ijtimoiy taraqqiyotning barcha bo'g'inlari yangi demokratik andozaga asoslanib, evolyutsion yo'ldan borish davrida juda ko'p siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy muammolar paydo bo'ldi. Natijada, ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarni ma'naviy islohotlar bilan birga qo'shib olib borishga to'g'ri keldi. Jamiyatdagi islohotlar birinchi navbatda yoshlar ruhiyati, milliy qiyofasiga ta'sir etishi tabiiy edi. Odamzod o'z tabiatiga ko'ra shijoatli, g'ayratli, kuch-quvvatga to'lgan hayotga, faoliyatga chanqoq bo'ladi. Ana shu fazilatlarni to'g'ri yo'lga solish, tarbiyalash vazifasi jamiyat zimmasiga tushadi. Ijtimoiy taraqqiyotda barkamol avlod tarbiyasi faqat jismoniy jihatdan chiniqqan, kamol topgan yoshlarnigina emas, shuningdek, sharqona axloq-odob va umumbashariy ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiya topgan shaxsni ham ko'zda tutadi.

Xalqimizning uzoq o'tmish tarixi shundan dalolat beradiki, insoniyatning ma'naviy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan boy ma'naviy-madaniy meros va buyuk qadriyatlar sohibimiz. Bu haqda muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev "Bizning qanday buyuk va shonli o'tmishimiz, qanday ulug' ajdodlarimiz borligini yaxshi bilamiz va bu bilan hamisha faxrlanamiz"¹ – deb ta'kidlab o'tadilar. Bizning donishmand ajdodlarimizning barchasi ilm-ma'rifatni ulug'laganlar, insonni axloqli, tarbiyali bo'lishga, Vatanni sevisga, insonparvar hamda millatparvar bo'lishga undaganlar. Ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan boy ma'naviy meros, ulkan kashfiyotlar inson dunyoqarashi, ayniqsa, yosh avlod dunyoqarashini shakllantirish hamda rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Yosh avlodda insoniy fazilatlarni shakllantirish va rivojlantirishda milliy-ma'naviy merosimizdan foydalanmog'imiz lozim, chunki ajdodlarimiz merosida ta'lim-tarbiya, axloqqa doir masalalar chuqur ishlab chiqilgan.

Ajdodlarimizning o'tmishi, milliy va diniy an'analarimiz, ma'naviy qadriyatlarimizni o'rganish, xalqimizning milliy o'zligini anglashi, demokratik, adolatli, huquqiy davlat rivojida fuqarolarning, ayniqsa, yosh avlodning yaxlit bir dunyoqarashi shakllanishida nazariy poydevor vazifasini bajaradi. Bugungi kunda demokratik va fuqarolik jamiyatida yashab faoliyat ko'rsatayotgan yoshlarning turmush tarzi, hayot kechirishi, xushmuomala bo'lishi, mehnatga, kasb-hunarga nisbatan fidoyilik ko'rsatishi zamon talab etadigan milliy madaniyatning axloqiy tarbiya me'yorlariga mos kelishidan dalolatdir. Axloqiy va milliy tarbiya natijasi bo'lgan yoshlarda yangicha dunyoqarashni shakllantirish va rivojlantirishda jamiyat va jamoatchilik, ta'lim-tarbiya tizimi, adabiyot va san'at ahli oldida ulkan vazifalar mavjud.

Yoshlarda zamonaviy dunyoqarashni shakllantirish, milliy ruhda tarbiyalash va ularni olijanob his-tuyg'ular bilan kamol toptirib borish ma'naviy barkamollikka yetishishdagi birinchi qadamdir. Bunday yosh avloddagi yuksak ma'naviy fazilatlar qandaydir g'ayritabiiy kuchlar yoki taqdirning in'omi emas, u ijtimoiy hayotning turli jabhalari, ma'naviy vorislik va muayyan davr, jamiyat ta'lim-tarbiya tizimining, oila va muhitning mahsulidir. Yoshlarning ma'naviy yuksalish jarayonida uning barcha huquqiy, siyosiy, axloqiy, madaniy va mafkuraviy tasavvurlari ijtimoiy tuzum va tizimlarning ta'siri tufayli shakllanib va rivojlanib boradi. Ma'naviy-ma'rifiy jihatdan kamol topgan yoshlar demokratik islohotlarni iste'molchisigina bo'lib qolmay, ularning faol yaratuvchisi va himoyachisiga aylanadi. Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov bu haqda „Hozirgi shiddatli zamonning real haqiqati shundan iboratki, intellektual va ma'naviy boylikka ega bo'lgan xalq va millat, hech shubhasiz, haqli ravishda bugungi va ertangi kunga egalik qila oladi. Biz yosh avlodimizni milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash bilan birga, ularning umumbashariy taraqqiyot yutuqlari, zamonaviy bilimlarni har tomonlama chuqur va puxta egallashi uchun barcha shart-sharoitni yaratib berishimiz lozim. Chunki hozirgi paytda davr bizning oldimizga qo'yayotgan yuksak talablarga javob berishga qodir bo'lib yashash, turli-tuman murakkab muammolarni o'z vaqtida va oqilona yechish uchun, albatta, zamonaviy bilim va tafakkur suv bilan havodek zarur“² – deya ta'kidlab o'tadi.

¹ Мирзиёев Ш.М. Адабиёт ва санъат, маданиятни ривожлантириш – халқимиз маънавий оламини юксалтиришнинг мустаҳкам пойдеворидир // Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. Т. 2. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – Б. 191.

² Каримов И.А. „Мамлакатимиз тараққиёти ва халқимизнинг ҳаёт даражасини юксалтириш – барча демократик янгиланиш ва иқтисодий ислохотларимизнинг пировард мақсадидир“ китобига ёзилган сўз боши // Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини ошириш - барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. 15-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон, 2007. – Б. 249-250.

Yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash, ularda ona yurtga muhabbat tuyg'ularini, uni himoya qilish, asrab-avaylashga qaratilgan intilishlarini kuchaytirishga yordam beradi. Milliy jihatdan o'zligini anglagan insongina davlati oldida turgan asosiy maqsadlari nimadan iboratligini tushunib, xalq oldidagi mas'uliyatini chuqur anglaydi. Yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash ularning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilib, ma'naviy komillikka erishuvda asosiy va belgilovchi omil vazifasini o'taydi. „Maktablarda, o'quv yurtlarida, davlatga oid tarbiya maskanlarida o'quv-tarbiya ishlarining asosida yangicha dunyoviy dunyoqarashni shakllantirish yotmog'i lozim“¹.

Hozirgi paytda mamlakatimizda yoshlarning manfaatlarini yanada to'liq ta'minlashga yo'naltirilgan, ularning jamiyatda o'z o'rniga ega bo'lishini kafolatlashga xizmat qiladigan iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy, huquqiy, g'oyaviy-mafkuraviy tadbirlar tizimli tarzda amalga oshirilayotganligini alohida ta'kidlash zarur. Ayni paytda, davlat dasturlari doirasida yosh avlodni hayotga qat'iy e'tiqod va qarashlar ruhida, mentalitetimizga yot bo'lgan zararli ta'sirlar va oqimlarga qarshi tura oladigan milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash masalalari bilan bog'liq kompleks chora-tadbirlar ham yuksak samara va sifat bilan ro'yobga chiqarilayotganini qayd etib o'tish lozim. „Yoshlar bilan ishlash masalalari alohida e'tiborni talab qiladi, - deydi birinchi Prezidentimiz Islom Karimov, - Biz mamlakatimizning istiqboli yosh avlodimiz qanday tarbiya topishiga, qanday ma'naviy fazilatlar egasi bo'lib voyaga yetishiga, farzandlarimizning hayotga nechog'li faol munosabatda bo'lishiga, qanday oliy maqsadlarga xizmat qilishiga bog'liq ekanini hamisha yodda tutishimiz kerak“².

Hozirgi vaqtda respublika va viloyatlarda faoliyat ko'rsatib kelayotgan ta'lim muassasalarida ta'lim olayotgan yoshlarga vatanparvarlik g'oyalari singdirib borilsa, yosh avlodning milliy tafakkuri, axloq-odobi hozirdan boshlab zamon talabi asosida shakllanib boradi. Yoshlarning ma'rifatli jamiyat qurish va yangicha yashash tarziga asoslangan milliy tafakkuri va dunyoqarashini shakllantirish va rivojlantirish, intellektual salohiyatini yuksaltirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Yurtimizda olib borilayotgan siyosiy, iqtisodiy, va ma'naviy islohotlarga monand ravishda tariximiz, milliy o'zligimiz, an'ana va merosimiz ruhini, zamonaviy islohotlarning ma'naviy-mafkuraviy mohiyatini yoshlar ongiga singdiradigan va undagi vatanparvarlik, xalqparvarlik, mehnatsevarlik va sharqona axloq-odob, milliy madaniyat ruhida tarbiyalay oladigan madaniy taraqqiyotni rivojlantirish doimiy va uzluksiz jarayon bo'lib qolaveradi.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy tizimida tub o'zgarishlar, islohotlar bo'layotganligini his etish, istiqbolli hayot hamda ma'rifatli jamiyat barpo etishga astoydil harakatlar qilinayotganligini anglab borish asosida yoshlarning yangicha milliy tafakkurini shakllantirish hamda rivojlantirish jamiyatning oldidagi asosiy vazifalaridan biridir. Yoshlarning aqliy-intellektual qobiliyatlari va vatanparvarligi yuqoridagi talablarga javob beradigan darajada shakllangan bo'lsa, unda ularning ijtimoiy taraqqiyotda o'z o'rinlarini topa olishlari oson kechadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Ozod va obod vatanning barkamol farzandlari // Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T. 1. – T.: O'zbekiston, 2018. – 415 b.
2. Rustamova M. Yoshlarda yangicha tafakkur madaniyatini shakllantirishning falsafiy jihatlari. – Toshkent: Mehnat, 2000. 10 bet.
3. Mirziyoyev Sh.M. Adabiyot va san'at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma'naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir // Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. T. 2. – T.: O'zbekiston, 2018. – B. 191.
4. Erkeyev A. Ma'naviyat – millat nishoni. – Toshkent: Ma'naviyat, 1997. – B. 128.
6. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li // O'zbekiston: milliy istiqloq, iqtisod, siyosat, mafkura. 1-jild. – T.: O'zbekiston, 1996. – B. 81.

Nashrga prof. S.Choriyev tavsiya etgan

¹ Erkeyev A. Ma'naviyat – millat nishoni. – Toshkent: Ma'naviyat, 1997. – B. 128.

² Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўли // Ўзбекистон: миллий истиклол, иқтисод, сиёсат, мафкура. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – Б. 81.